

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Kannuksen kaupunki	Leena Sämpi	terttu.korte@kannus.fi	28.11.2017	Kannuksen kaupunginhallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

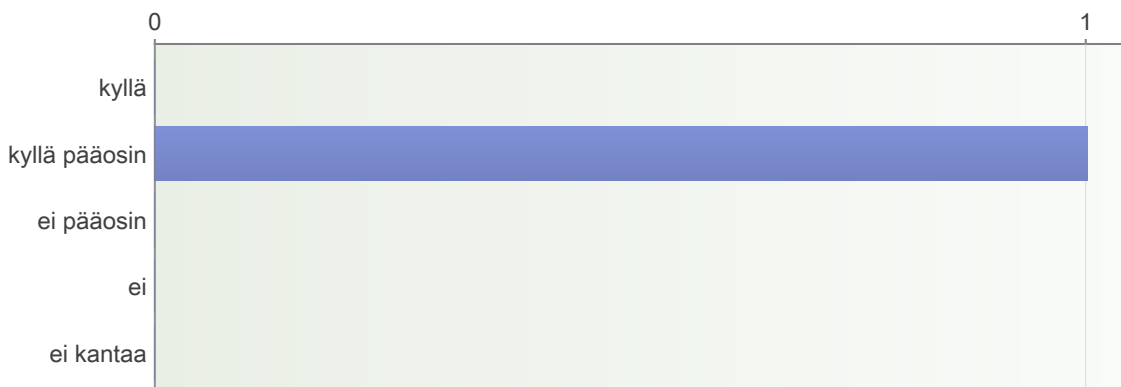
Vastaajien määrä: 1

- Periaatteessa uudistuksella haetaan terveys- ja hyvinvointierojen kaventamista ja palvelujen yhdenvertaista saatavuutta. Luonnoksessa esitetty malli kaipaa kuitenkin yksinkertaistamista ja selkeytystä. Lakiluonnoksessa esitetty ohjausjärjestelmä on monimutkainen. Myös palvelutuotanto pirstoutuu eikä malli tue palveluketjujen toimivuutta, mikä on ongelmallista asiakkaan kannalta.

Terveys- ja hyvinvointierojen kaventumiseen vaikuttaa olennaisesti matalan kynnyksen peruspalveluiden vahvistuminen sekä ennaltaehkäisyyn panostaminen. Vaarana on, että palveluiden integraatio ei toteudu, mikä johtaa terveyserojen kasvamiseen. Palvelutuotanto pirstoutuu ja palveluihin syntyy asiakkaan näkökulmasta useita uusia rajapintoja. Paljon palveluita käyttävä heikommassa asemassa oleva väestönosa todennäköisesti ei osaa hyödyntää valinnanvapausmallin myötä syntyvän monituottajamallin eri palvelutuottajia ja mallin mahdollisuuksia, jolloin mahdollisesti hyvinvointierot voivat jopa kasvaa.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

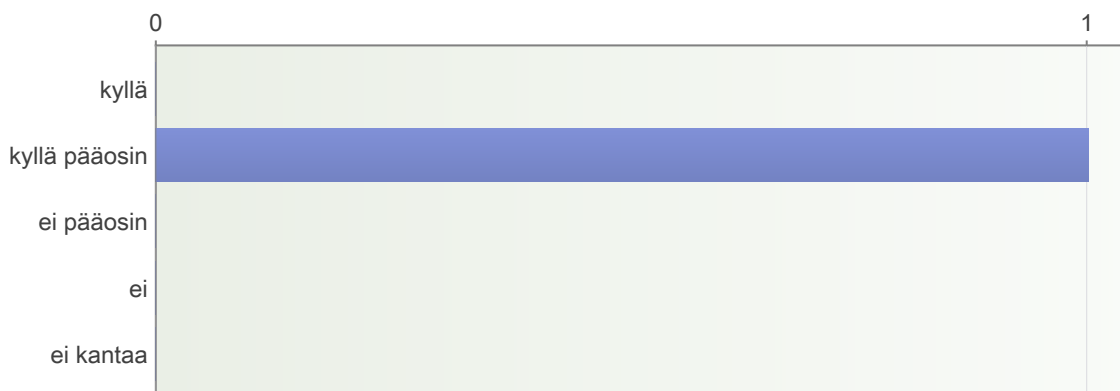
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lähtökohtaisesti asiakkaan oikeus valita palveluita tuottava julkisoikeudellinen liikelaitos sekä mahdollisuus liikelaitoksen tuottamien palveluiden ohella valita myös henkilökohtainen budjetti tai tietyissä tapauksissa asiakasseteli lisäävät asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin. Esitettävä valinnanvapausmalli on kuitenkin asiakkaan näkökulmasta monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava. Asiakkaan valinnanvapauteen vaikuttaa myös olemassa oleva markkinatilanne. Mikäli alueelle ei synny toimivia markkinoita, ei asiakkaan vaikutusmahdollisuudet toteudu.
Suoran valinnan palveluissa asiakkaan vaikutusmahdollisuudet ovat kiinni toimivien markkinoiden syntyemisestä.

7. 3.Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Riittävät mahdollisuudet riippuvat vahvasti alueellisista olosuhteista ja palvelutarjonnasta. Järjestelmä on monimutkainen ja palveluun hakeutuminen ja siihen sitoutuminen vaatii asiakkaalta kykyä arvioida omaa tilannetta. Mikäli alueella ei ole riittävästi palvelutarjontaa, ei asiakkaan valinnanvapaus toteudu. Myös asiakkaan kyvyt hyödyntää palvelujärjestelmän mahdollisuuksia vaikuttavat olennaisesti mahdollisuuksiin hakeutua palvelutarpeen ja oman tilanteen mukaisiin palveluihin.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

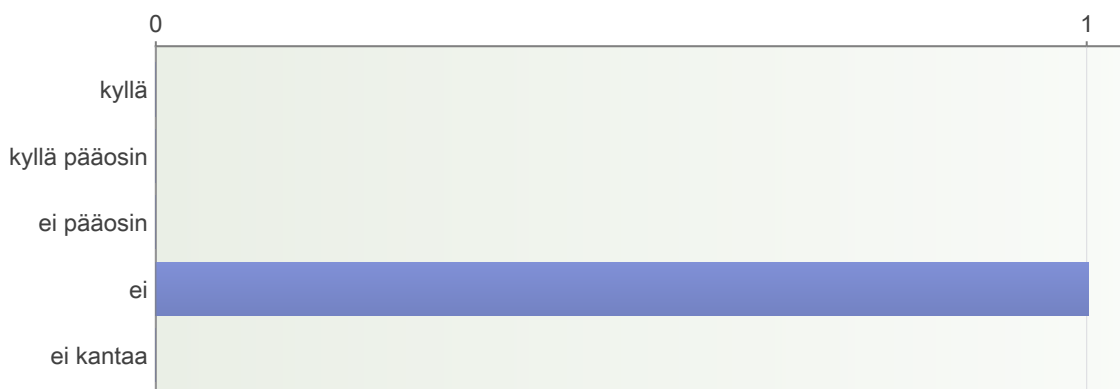
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laaja-alaisesti sotepalveluita tarvitsevien asiakkaiden palveluiden tuottaminen jakaantuu useille eri toimijoille, yksityisille palveluntuottajille, julkisille yhtiöille, maakunnan liikelaitokselle. Maakunnan mahdollisuudet ohjata tuottajia ovat rajallisia ja vaativat runsaasti yksityiskohtaista sopimista.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

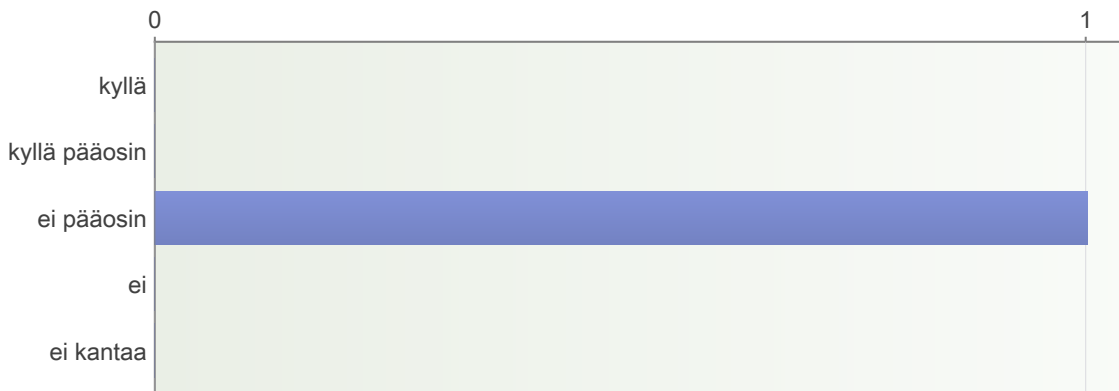
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Integraatio on ongelmallista erityisesti useita palveluja samanaikaisesti tarvitsevien asiakkaiden tai potilaiden kohdalla, koska palvelut hajaantuvat eri toimijoille. Valinnanvapauslain 16§ antama mahdollisuus muodostaa maakunnan omista suoran valinnan palveluista erillisiä liikelaitoksia tai yhtiöitä em. palvelut vapaaehtoisesti (kilpailuneutraliteetin varmistamiseksi) on vertikaalista integraatiota mahdollisesti heikentävä elementti. Valinnanvapauteen liittyvä monituottajuus suoran valinnan palvelutuottajien (sote-keskus, suun hoidon yksiköt), henkilökohtaisella budjetilla tai asiakassetelillä palveluita tuottavien toimijoiden sekä julkisoikeudellisen liikelaitoksen kesken muodostaa suuren haasteen aidon sosiaali- ja terveydenhuollon integraation kannalta. Integraatio on jäämässä lähinnä järjestämisen ja rahoituksen integraatioksi palvelutuotannon integraation korvautuessa laajenevalla valinnanvapaudella ja monituottajamallilla.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslainsäädäntö kaventaa maakunnan mahdollisuuksia käyttää järjestämisvastuuseen liittyvää valtaa ja toteuttaa järjestämisvastuutaan. Käytännössä monituottajamallin hallinta ja valvonta sekä palvelutuottajien veloitteiden toteutumisen seuranta lisää sekä hallinnollisia kustannuksia että asettaa suuria vaatimuksia maakuntien järjestämistoiminnalle määrällisesti ja laadullisesti.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

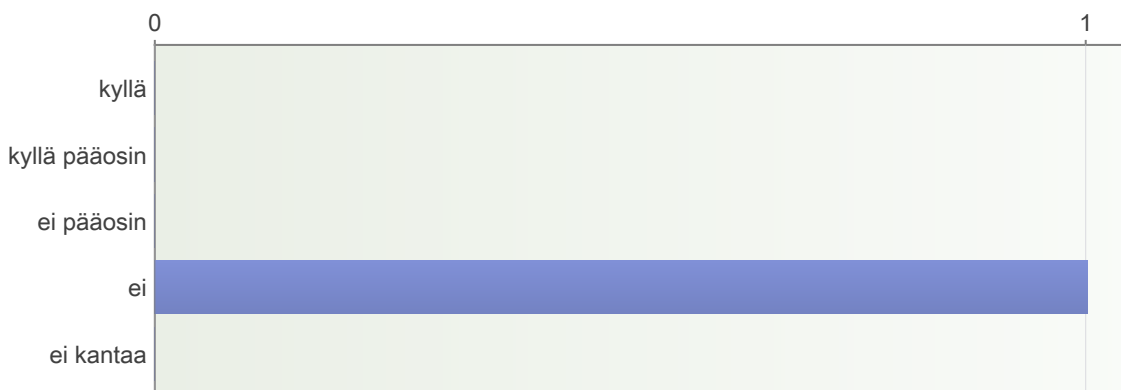
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistus luo mahdollisuuksia uudistaa toimintatapoja ja ottaa käyttöön uusia innovaatioita. Suoran valinnan sote-keskuspalveluiden korvausperuste voi kannustaa kustannustehokkuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseksi sähköisten palveluiden kehittämiseen. Toimintatapojen muutos ei kuitenkaan edellytä välttämättä valinnanvapausuudistusta, vaan mm. yksityiskohtaisen sääntelyn purkamisella olisi saavutettavissa vastaavia hyötyjä.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

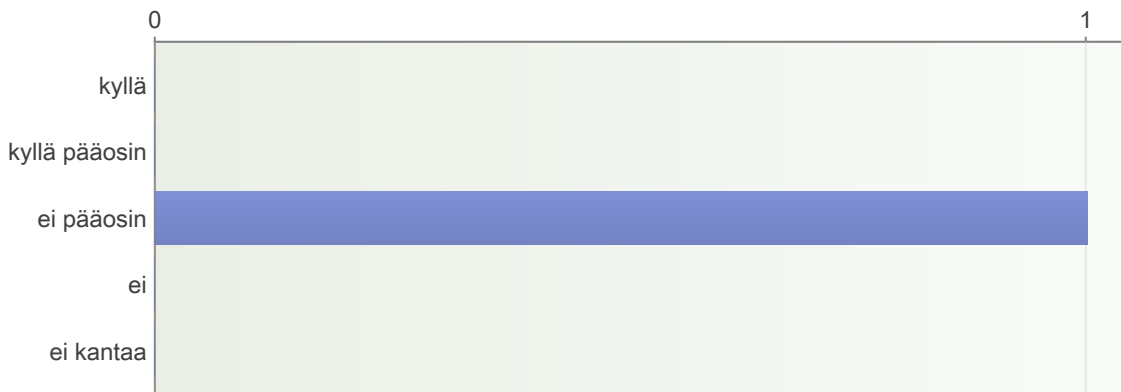
18. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kyseinen malli rajoittaa maakunnan oikeutta päättää palvelujen tuotantotavasta ja ohjata palveluja kokonaisuutena. Kustannusten nousun ristitekijöitä ovat lisäksi ICT-investointikustannukset, maakunnan ja sen liikelaitoksen sekä tuottajien lisääntyvät hallinnolliset tehtävät. Valinnanvapauteen liittyvä monituottajamalli lisää hallinnollisia kustannuksia ja edellyttää vahvaa järjestäjän resursointia, joka osaltaan lisää yhteiskunnan kokonaiskustannuksia.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvveluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan palveluiden yhdenvertainen saatavuus riippuu markkinatilanteesta ja palvelutarjonnasta. Valinnanvapauslain 10. luvun §63-70 suoran valinnan palveluiden korvausperusteet vaikuttavat merkittävästi suoran valinnan palveluiden palveluverkkoon ja siten palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

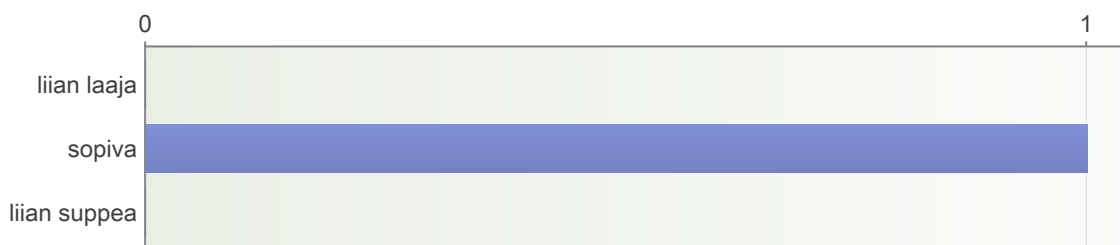
22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- 18§ 2. momentin mukaiset eri erikoisalojen vastaanotot ja konsultaatiopalvelut muodostavat haasteen päivystävälle sairaaloille, yhteispäivystyksille ja osaamispääoman riittävyyden turvaamiselle. V. 2022 sote-keskusten palveluvalikoiman laajentuessa yksityiset sote-keskukset kilpailevat julkisoikeudellisten liikelaitosten kanssa samasta osaamispääomasta eli erikoislääkäreistä. Tiettyjen erikoisalojen erikoislääkäripalvelujen sijoittaminen sote-keskuksiin voi vaarantaa maakunnan liikelaitoksen henkilöresurssien riittävyyden kyseisellä erikoisalalla.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

24. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan suun hoidon palveluvalikoimaa voidaan pitää sopivana. Ongelman muodostaa 18§ 5. momentti, jonka myötä alle 18-vuotiaat neuvola- tai koulu-/opiskelijaterveydenhuollon piirissä olevat rajataan suoran valinnan suun hoidon yksiköiden ulkopuolelle. Tämä johtaa julkisten perustason suun terveydenhuollon resurssien jakamiseen, joka ei ole kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaista.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Esitys jättää epäselväksi ainakin kotisairaanhoidon ja fysioterapian aseman; milloin on kysymys asiakaspalvelusta ja mikä kuuluu sote-keskukselle. Samoin epäselvää on, miten kotisairaanhoidon lääkäripalvelu järjestyy, sote-keskuksesta, liikelaitoksesta vai asiakassetelipalveluna.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

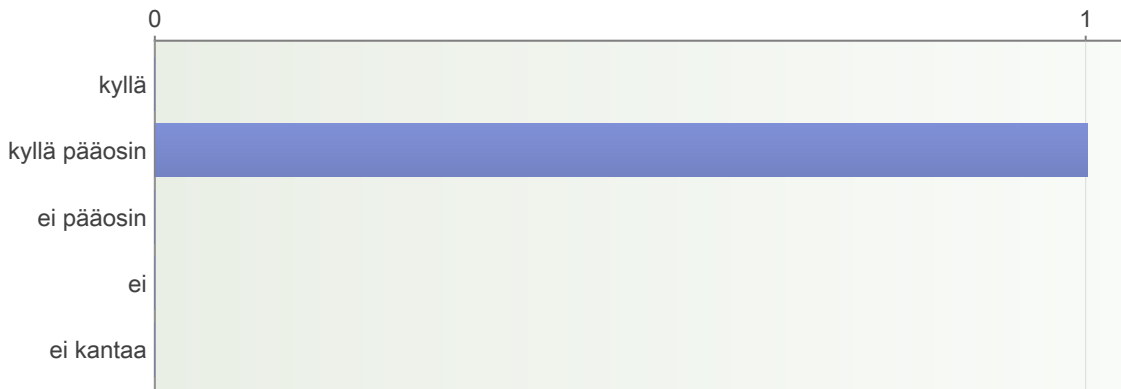
28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Ennaltaehkäisevään toimintaan liittyvät palvelut jäävät epäselväksi.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

30. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sosiaalipalveluiden jalkauttaminen tuo julkista vallan käyttöä sisältävät sosiaalipalvelut suoran valinnan palveluiden yhteyteen parantaen sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota. Ongelmaksi voi sirpaleisessa palvelutuottaja-kentässä muodostua sosiaalialan ammattihenkilöiden riittävyys.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

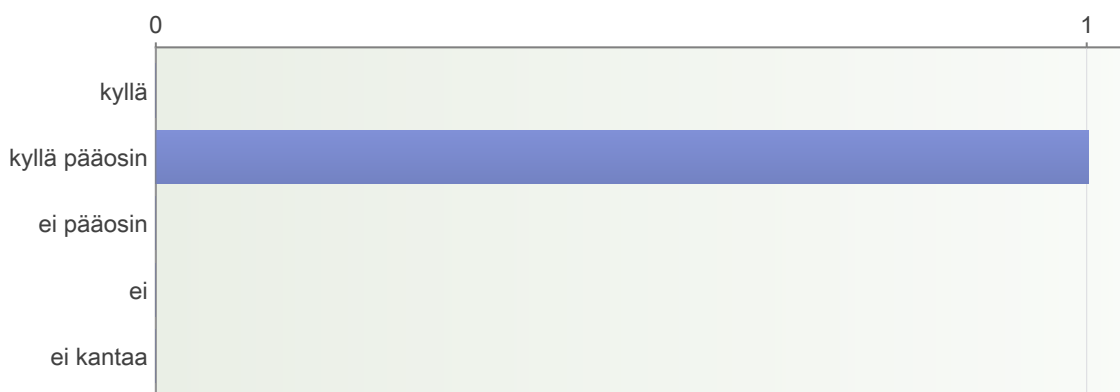
32. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaus yli maakuntarajojen aiheuttaa ongelmallisia tilanteita mm. integraation toteutumisen suhteen.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan koko ja liikelaitoksen palveluyksiköiden lukumäärä ja eri yksiköiden palveluvalikoima määrittelevät käytännössä asiakkaan mahdollisuuksia valita palveluita. Maakuntien koosta ja julkisoikeudellisten palveluiden tuotantotavasta riippuen eri maakunnissa ihmiset saattavat olla epätasa-arvoisessa asemassa valinnanmahdollisuuksien osalta. Myös maakunnan eri osissa asukkaat voivat olla eriarvoisessa asemassa valinnanvapauden suhteen.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

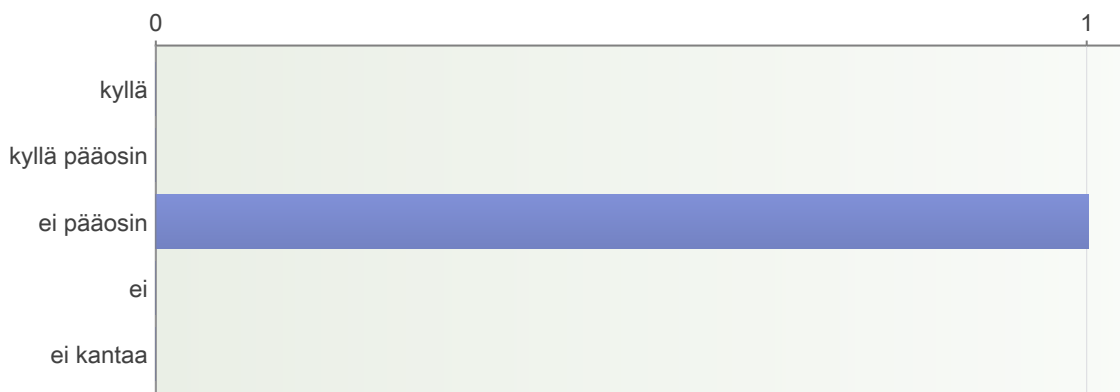
36. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 24§ 1. momentin 8. ja 10. kohta (polikliinisesti toteutettavat kirurgiset toimenpiteet, kiireetön leikkaustoiminta, jota ei ole valtakunnallisesti tai alueellisesti keskitetty yliopistolliseen sairaalaan tai vastaavaan yksikköön) tulisi rajata asiakassetelin ulkopuolelle. 24.8.2017 annettujen nk. päivystys- ja työnjako-asetusten myötä sairaaloiden laatuvaatimukset sekä kirurgisten leikkausten lukumäärävaatimukset keskittävät jo toimenpiteitä pois osasta keskussairaaloita johtaen ongelmiin päivystysvalmiuden sekä päivystysasetuksen 18§ mukaisen synnytystoiminnan turvaamisessa. Kirurgisten toimenpiteiden siirtäminen asiakassetelin piiriin supistaisi päivystävien sairaaloiden leikkausvolyymeja johtaen entistä suurempiin ongelmiin. Maakunnan liikelaitos on myös valinnanvapauslaissa veloitettu tekemään palvelutarpeen arvioinnin, jonka perusteella asiakasseteli myönnetään. Tämä johtaa hoito- ja palveluketjun pirstoutumiseen. 24§ 1. momentin kohdat 1.,2.,3.,4.,5. asiakassetelillä tuotettuina voivat kannustaa palvelutuottajaa kuntoutumisen sijasta ohjaamaan asiakasta raskaampien ja kalliimpien palveluiden piiriin (erityisesti jos asiakassetelipalvelutuottajalla itsellään on raskaampien palveluiden palvelutuotantoa). Esimerkiksi asumisvalmennus sosiaalisen kuntoutuksen muotona asiakassetelillä annettuna voi johtaa asiakkaan ohjautumiseen asumispalveluiden piiriin itsenäisen asumisen sijaan.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

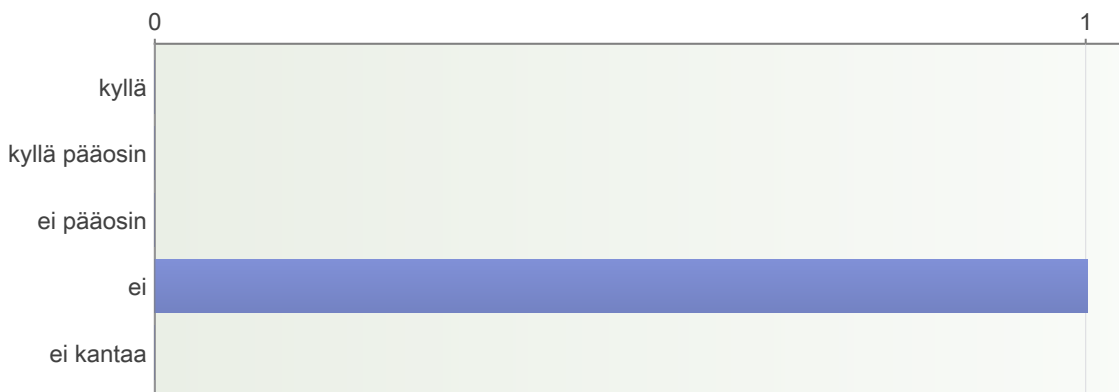
38. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan oikeus rajata asiakassetelin käyttöönottoa asiakas- ja potilasturvallisuuden turvaamiseksi ja maakunnan liikelaitoksen toiminnan turvaamiseksi ovat tarkoituksenmukaisia. Ongelmaksi muodostuu 24§ 2. ja 3. momentin tulkinta: yksityinen sektori voi katsoa maakunnan järjestäjänä suojelevan konserninsa omaa palvelutuotantoa em. pykäliin vedoten perusteettomasti. Asiakassetelin myöntämisestä pidättäytyminen kiistattomasti asiakas- ja potilasturvallisuuteen tai liikelaitoksen toiminnan turvaamiseen perustuen ennen asiakassetelin käyttöönottoa ja kokemuspohjaista tietoa voi olla mahdotonta. Lisäksi erilaiset rajaukset maakuntien välillä asiakassetelin käyttöönotossa johtavat eri maakuntien asukkaat epätasa-arvoiseen tilanteeseen, mikä saattaa olla perustuslaillisten oikeuksien näkökulmasta tarkasteltuna ongelmallista.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

40. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Viitataan vastaukseen 11a. Asiakassetelin käyttöönotto erikoissairaanhoidossa pienentää maakuntien julkisoikeudellisten liikelaitosten ja päivystävien sairaaloiden volyymeja johtaen ongelmiin osaamispääoman sekä päivystys- ja synnytysvalmiuden osalta. Esimerkiksi kirurgisissa leikkaustoiminnoissa asiakasseteli käyttöön otettaessa potentiaalisesti entistä useampi päivystävä sairaala jää alle nk. työnjako-asetuksen 7§ edellyttämien lukumäärien johtaen ongelmiin traumakirurgisen päivystysvalmiuden ja päivystysasetuksen 18§ mukaisen synnytysvalmiuden ylläpitämisessä. Asiakassetelin käytön tulisi siis olla mahdollista, mutta ei pakollista, tilanteissa, joissa maakunnalla on tarve täydentää omia palveluitaan pystyäkseen turvaamaan väestön tarpeen mukaiset hoidot ja toimenpiteet sekä asianmukaisen hoitoon pääsyn.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

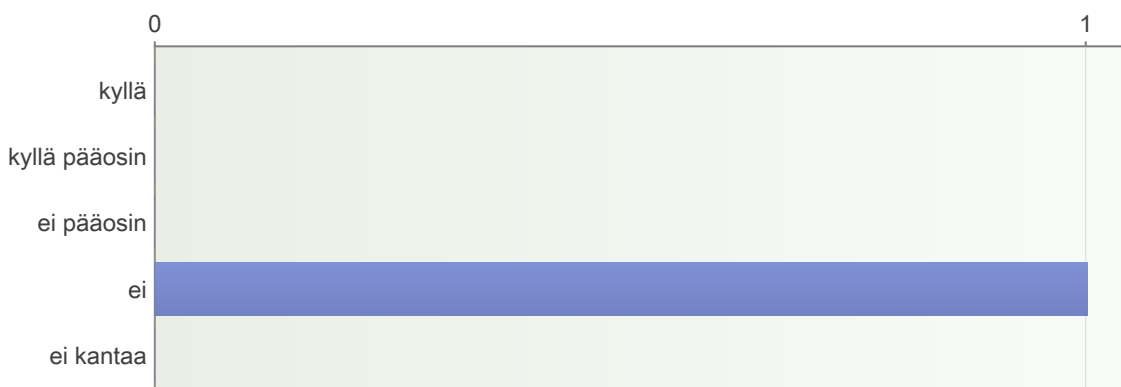
42. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 24§ 4. momentin mukaan tavoitteena on, että maakunta määrittelee asiakassetelillä tuotettaviksi palveluiksi riittävän määrän palveluja palvelujen saatavuuden, saavutettavuuden ja palvelukokonaisuuksien toimivuuden edistämiseksi sekä sen varmistamiseksi, että myös muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan mahdollisuus valita palveluntuottaja. Valinnanvapauslain 25§ 1. momentin mukaan maakunnan liikelaitos vastaa asiakassetelipalveluissa asiakkaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarpeen arvioinnista ja sosiaalihuoltoa koskevan hallintopäätöksen teosta siten, kuin niistä erikseen säädetään. Riippuen siitä, onko maakunnalla itsellään asiakassetelipalveluita tuottava yhtiö tai riippuen asiakassetelipalveluiden vaikutuksista julkisoikeudellisen liikelaitoksen toimintaedellytyksiin, voi tietyissä tilanteissa liikelaitoksen puolueettomuus ja objektiivisuus palvelutarpeen arvioinnissa ja asiakasetelin tarjoamisessa olla uhattuna. Tämä ei ole asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaista.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

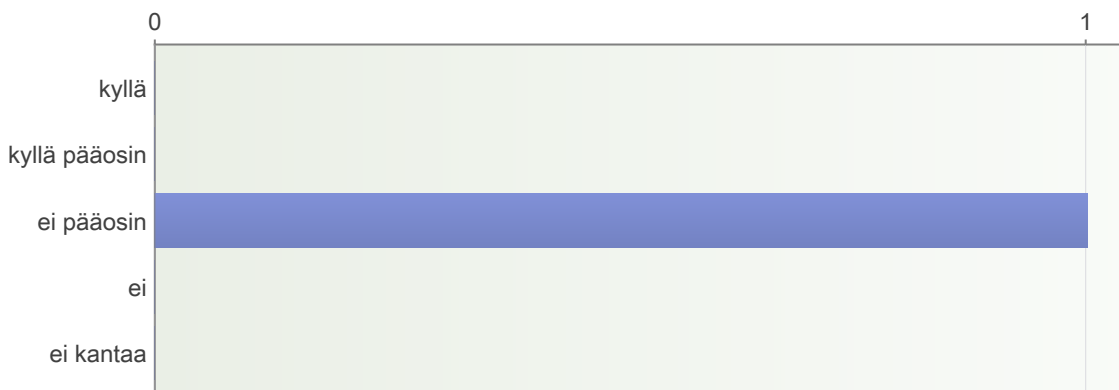
44. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan liikelaitos on veloitettu ottamaan asiakasseteli 24§ 1. momentin mukaisissa palvelukokonaisuuksissa, ellei ko. pykälän 2. tai 3. momentti tule sovellettavaksi ja rajoita asiakassetelin käyttöönottoa. 4. momentin mukaan maakunta voi ottaa asiakassetelin käyttöön muissakin päättämissään maakunnan liikelaitoksen tuotantovastuulle kuuluvissa muissa kuin suoran valinnan palveluissa. Maakunnan ohjaus- ja vaikutusmahdollisuuksia rajoitetaan merkittävästi 24§ mukaisesti ja ko. pykälän tavoitteet (riittävän laaja asiakassetelin käyttöönotto asiakkaan valinnanvapauden turvaamiseksi) ja veloitteet (asiakas- ja potilasturvallisuus, liikelaitoksen toimintakykyisyys) ovat keskenään ristiriidassa. Mikäli jokin maakunta rajaa asiakassetelin käyttöönottoa merkittävästi toisiin maakuntiin verrattuna, saattaa se johtaa valinnanvapauslain 21§ mukaisesti laajamittaisestikin liikelaitoksen vaihtoon vaikeuttaen oman maakunnan liikelaitoksen lakisääteisistä tehtävistä suoriutumista.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

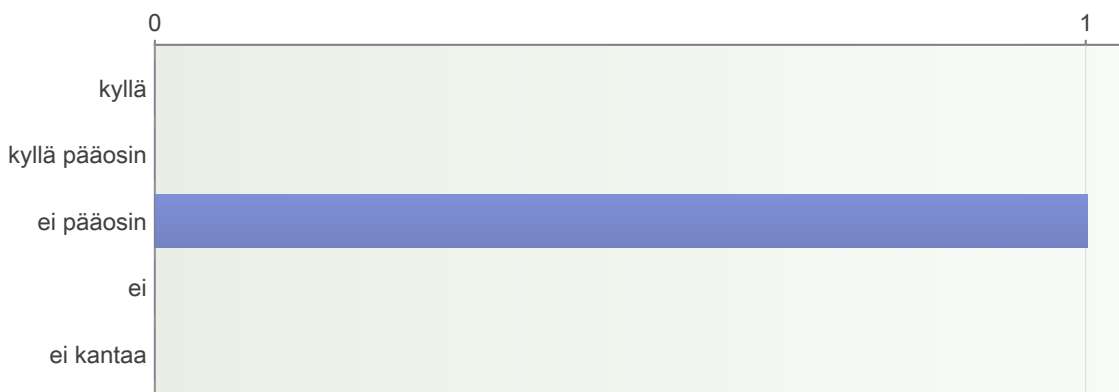
46. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaisen budjetin soveltamisala on määritelty valinnanvapauslain 27§:ssä. 30§ määritelty maakunnan liikelaitoksen neuvonta- ja ohjausvastuu ja asiakkaan palvelutarpeen arviointi sekä asiakassuunnitelman laatiminen. Henkilökohtaista budjettia voi käyttää tilanteissa, joissa potilaalla/asiakkaalla on jatkuvaa ja laaja-alaista avun tai tuen taikka hoidon ja huolenpidon tarvetta ja niiden potilaiden/asiakkaiden kohdalla jotka pystyvät joko itse tai tuettuna suunnittelemaan ja hankkimaan omat palvelunsa. Neuvonta- ja ohjausvastuun käytännön toteutus yhdistettynä asiakkaan omaan kyvykkyyteen päätöksenteossa ratkaisee käytännössä asiakkaan mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palveluiden toteutukseen. Käytännössä on riski, että riittävät mahdollisuudet eivät kaikissa tilanteissa toteudu ja liikelaitoksella henkilökohtaisen budjetin myöntäjänä ja asiakassuunnitelman tekijänä saattaa olla intressiristiriita suhteessa henkilökohtaiseen budjettiin ja omaan palvelutuotantoon.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

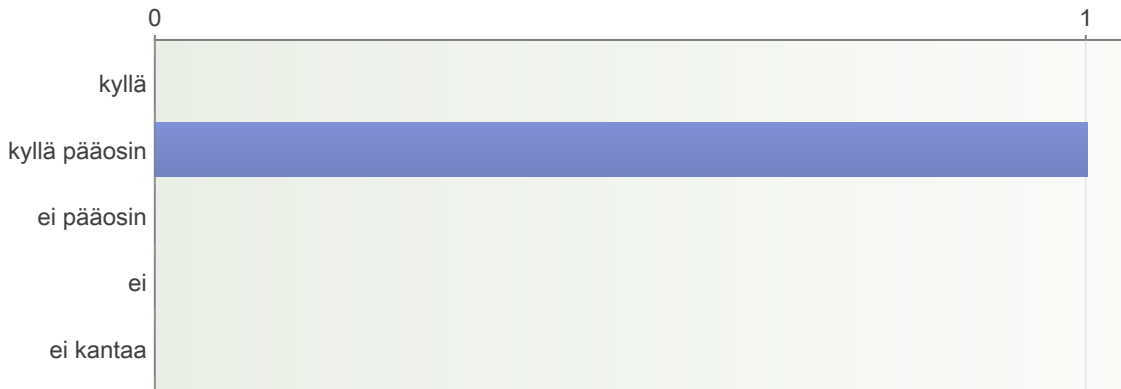
48. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassuunnitelman toteuttaminen esitetyllä tavalla loisi käytännössä hallinnollisesti raskaan ja vastuunjaoltaan epäselvä prosessin, joka johtaisi todennäköisesti päällekkäiseen työhön ja suunnitelmien laadun heikkenemiseen. Valinnanvapauslain 32§ 1. momentin mukaan maakunnan on huolehdittava, että asiakkaat saavat tässä laissa tarkoitettuja palveluja, valinnanvapautta ja valinnanvapauden käyttämistä koskevaa ohjausta ja neuvontaa sekä tukea valinnanvapauden käyttämiseen. Käytännössä tällä huolehtimisveloitteella tarkoitetaan maakuntaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuullisena toimijana. Sote-järjestäjän valvontavelvollisuuden käytännön toteuttaminen julkisoikeudellisen liikelaitoksen ja suoran valinnan palvelutuottajien toteuttaman palveluohjauksen riittävästä toteutumisesta voi olla haastavaa. Lisäksi lain 7. luvussa ei määritellä asiakassetelipalvelutuottajien ja henkilökohtaisella budjetilla palveluita tuottavien tahojen vastuuta asiakassuunnitelman tekemisessä lainkaan.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

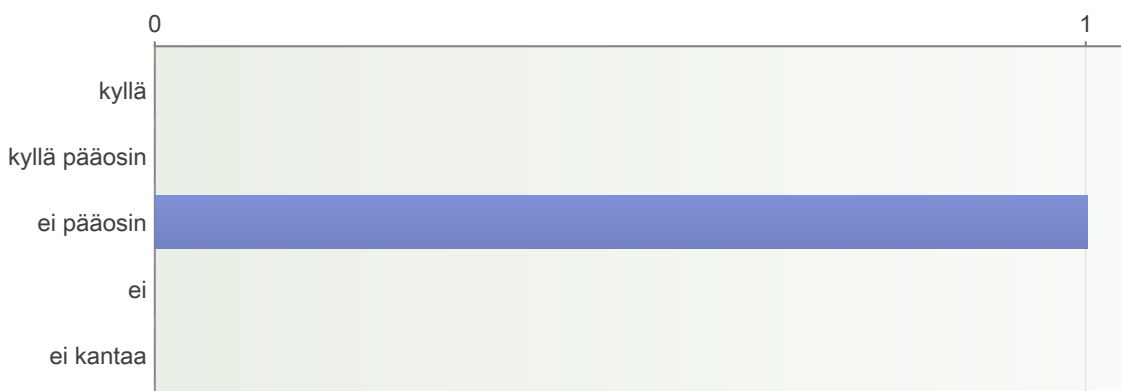
50. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 42§ 1. momentin mukainen maakunnan oikeus asettaa palveluntuottajille palvelujen laatua, voimavaroja ja saatavuutta sekä palveluketjuja ja palvelujen yhteensovittamista koskevia sekä muita palvelujen tuottamiseen liittyviä ehtoja on tarkoituksenmukainen. Hyväksymismenettelyyn liittyvä sääntely on kuitenkin epäselvä ja osittain ristiriitainen erityisesti suoran valinnan palveluissa.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

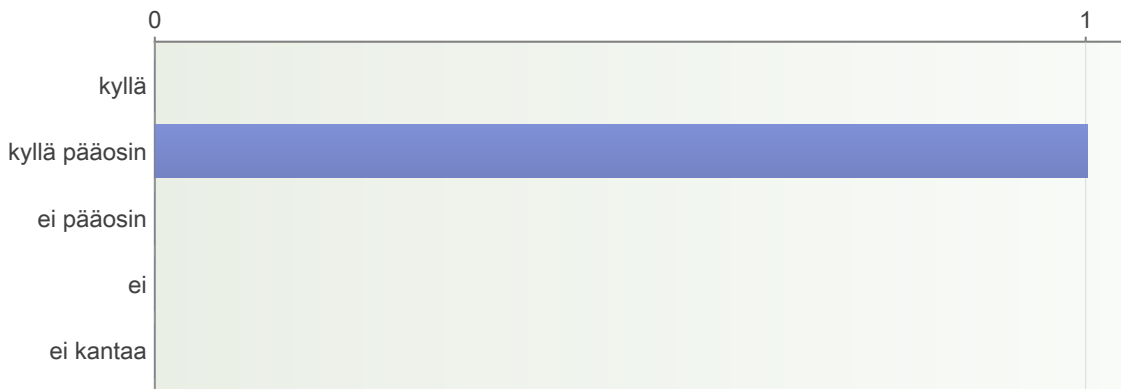
52. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnalla ei ole keinoja asettaa riittäviä seuraamuksia siitä, että tuottaja ei toimi maakunnan edellytysten mukaisesti. Vastuukysymyksiä ei ole riittävästi määritelty.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

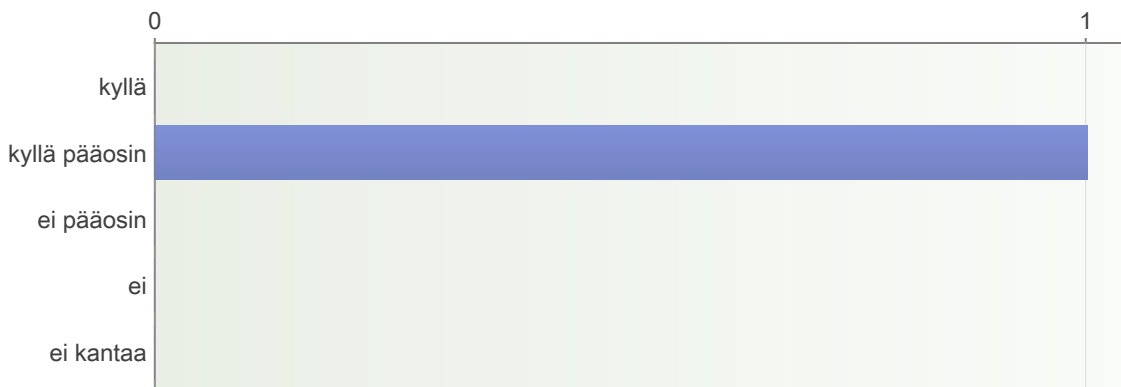
54. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sopimuksen ja hallintopäätöksen välinen suhde jää epäselväksi.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

56. Vapaamuotoiset huomiot.

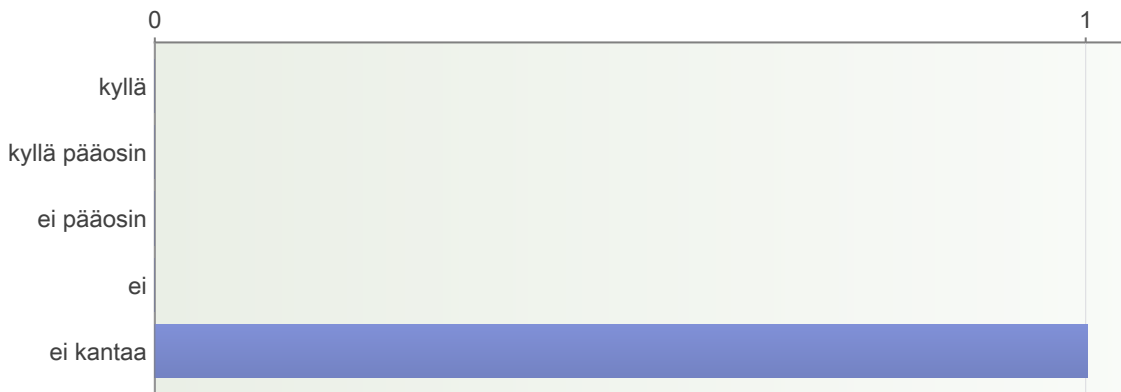
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 54§ 1. momentin mukaan suoran valinnan palveluntuottaja voi itse määrittellä, jollei maakunnan asettamista 42 §:n mukaisista ehdoista muuta johdu, millä alueella se tuottaa palveluyksikkönsä ulkopuolelle annettavia palveluja, jos niitä sisältyy suoran valinnan palveluihin. Em. säännöksen täytyy kilpailuneutraliteetin nimissä koskea sekä yksityisiä että maakunnan omia suoran valinnan palveluntuottajia. Valinnanvapauslain 55§ 1. momentin mukaan asiakassetelillä tai henkilökohtaisella budjetilla palveluita tuottava palveluntuottaja voi itse määrittellä, millä alueella se tuottaa toimipisteensä ulkopuolelle annettavia palveluja. Vastaavasti vaihtoehtoisesti vastaavia palveluita tuottava julkisoikeudellinen liikelaitos ei voi tehdä samankaltaisia rajoituksia.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

58. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskuksen kiinteän maksun osuutta (vähintään 2/3) määrittävät tarvetekijät on kuvattu lain 65§ 3. momentissa (asiakkaiden ikä, sukupuoli, sairastavuus, työssäkäynti ja muut sosio-ekonomiset tekijät). 4. momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetuista kiinteän korvauksen määristä sekä 3 momentissa tarkoitetuista kansallisista tarvetekijöistä sekä painokertoimista. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos valmistelee tarvetekijöille painokertoimet. Kysymykseen 16a on vaikea vastata ilman tarkempaa sosio-ekonomisten tekijöiden määrittelyä.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

60. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 69§ maakunnalle annetaan mahdollisuus määritellä suoran valinnan palvelutuottajille kannustinperusteisia korvauksia. 69§ 1. momentin mukaan kannustinperusteisten korvausten tulee määräytyä palvelujen laatua, kustannustehokkuutta ja vaikuttavuutta kuvaavien tekijöiden tai maakunnan asettamien muiden tavoitteiden perusteella. Em. kriteereihin ja sovellettaviin mittareihin tarvitaan kansallisia määrittelyitä, joihin 69§ 4. momentissa viitataan (asetuksenanto-valtuus).
Valinnanvapauslain 70§ mukainen mahdollisuus määritellä suoran valinnan palvelutuottajille muita korvauksia alueen erityispiirteiden pohjalta (asukastiheys, syrjäisyys, kielelliset olosuhteet) on tarkoituksenmukainen riittävän palveluiden saatavuuden turvaamiseksi.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

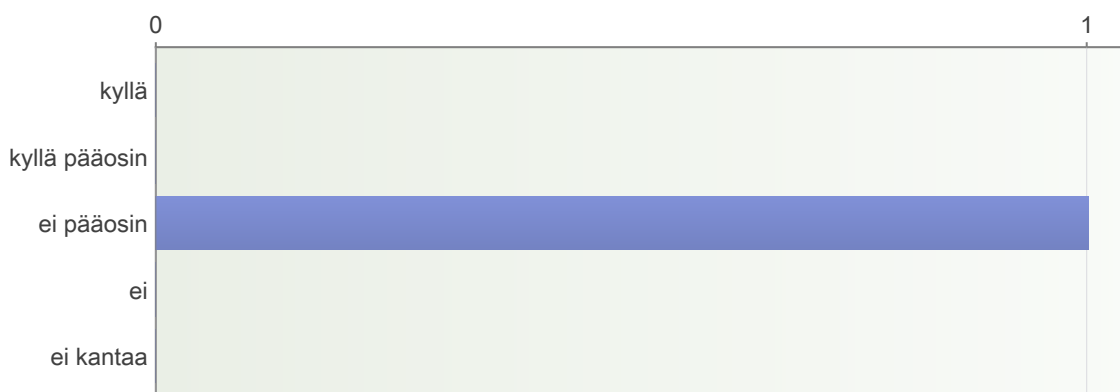
62. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Periaatteessa lain 10. luvun mukaiset korvauserusteet voivat antaa yhdenvertaiset toimintaedellytykset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisille sote-keskuksille. Olennaista on lain 65§ mukainen kiinteän korvauksen taso. Haasteena on, että maakunnan liikelaitoksen sote-keskus lähtee liikkeelle käytännössä 100% palvelun peittävydestä (aikaisemmin julkisella palvelutuottajalla em. palvelukokonaisuudessa monopoliasema), kun yksityinen sote-keskuspalvelutuottaja lähtee hallitusti kasvattamaan markkinaosuuttaan. Valinnanvapauslain 86§ mukaisen sote-keskusten aloitusaikataulu (v. 2021 ja laajennettuna v. 2022) ja lain 88§ 3. momentin mukaisen sote-keskuksen osoittaminen johtavat siihen, että sote-keskuspalveluissa ja vastaavasti myös suoran valinnan suun hoidon palveluissa markkinatilanteen tasoittumiseen menee useita vuosia. Tämän siirtymäkauden aikana maakunnan omistamat sote-keskukset joutunevat sopeuttamaan omaa toimintaansa markkinaosuuttaan vastaavaksi mm. yhteistoimintamenettelyn kautta, kun vastaavasti yksityiset sote-keskukset samanaikaisesti hallitusti kehittävät ja kasvattavat omaa toimintaansa markkinaosuutensa kasvattamiseksi. Tämä palvelujärjestelmän muutokseen liittyvä väistämätön markkinoiden uusjakautuminen voi uhata sote-keskusten yhdenvertaisia toimintaedellytyksiä. Suurten toimijoiden omistamat sote-keskukset voivat väliaikaisesti tehdä myös tappiota, mutta todennäköisesti maakunnan omistamilla sote-keskuksilla ei ole vastaavaa taloudellista mahdollisuutta tehdä pidempiaikaisesti tappiota.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

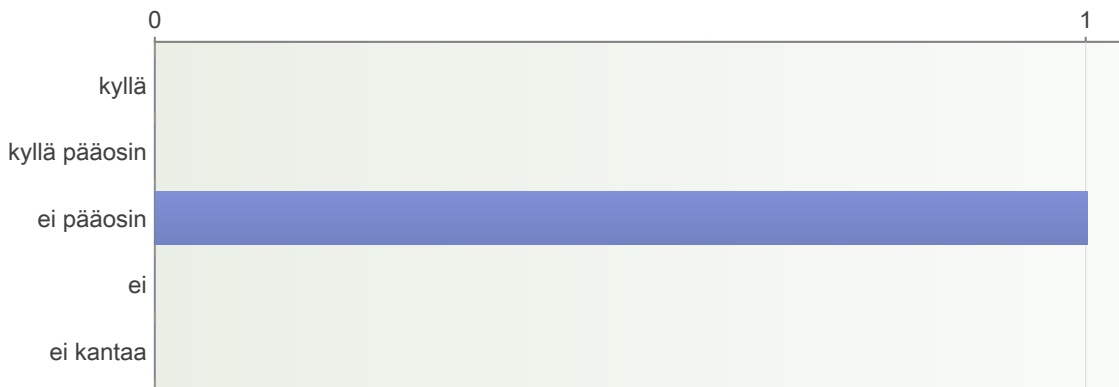
64. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 85§ mukaan lain 24§ mukaisista asiakassetelin piiriin tulevista palveluista tulee sovellettavaksi heti palveluiden järjestämis- ja tuottamisvastuun siirtyessä maakunnille vuoden 2020 alusta mm. sosiaalihuoltolain mukainen kotihoito ja kotipalvelu, asumispalvelut ja terveydenhuoltolain mukainen kotisairaanhoidon sekä polikliinisesti toteutettavat kirurgiset toimenpiteet. Nykytilanteessa monissa maakunnissa on lukuisia julkisia sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioita, jotka on organisoitava osaksi maakunnan palvelutuotantoa maakuntalainsäädännön mukaisesti (1 julkisoikeudellisia sote-palveluita tuottava liikelaitos, suoran valinnan palveluiden organisointi 16§ 2. momentin mukaisesti, mahdollinen maakunnan asiakassetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla tuottamien palveluiden yhtiöittäminen). Asiakassetelin käyttöönotto laajasti samanaikaisesti maakuntauudistuksen yhteydessä julkista palvelutuotantoa uudelleen organisoitaessa vaikeuttaa suuren muutoksen viemistä eteenpäin hallitusti ja mm. maakunnan oman liikelaitoksen/laitosten/yhtiöiden markkinaosuuden arvioiminen tulee olemaan haastavaa. Maakunta- ja sote-uudistuksen hallitun edistämisen ja kansalaisten peruspalveluiden mahdollisimman häiriöttömän saannin turvaamiseksi valinnanvapauden elementtien käyttöönottoa pitäisi edelleen esitettyä enemmän porrastaa.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

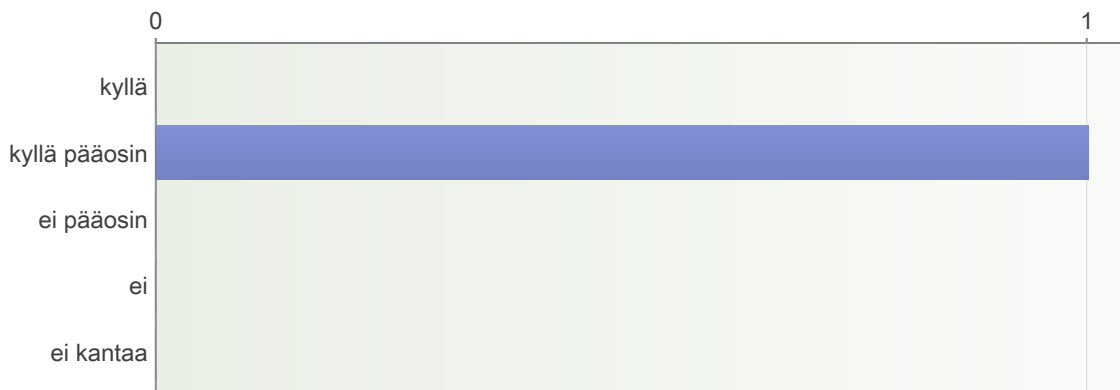
66. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 18§ 2. momentin mukaiset palvelut tulisi pitää julkisoikeudellisen liikelaitoksen tuottamisvastuulla, mutta em. palvelut pitäisi velvoittaa jalkautettavaksi sote-keskuksiin liikelaitoksen tuottamien sosiaalipalveluiden tapaan. Tämä turvaisi erikoissairaanhoidon riittävän osaamis pääoman säilymisen liikelaitoksissa ja päivystävissä sairaaloissa integraatiotavoitteesta tinkimättä. Lain 88§ 3. momentin mukaan jos maakunnan asukas ei ole tehnyt palveluistaan vastaavan sosiaali- ja terveyskeskuksen valintaa vuoden 2022 loppuun mennessä, maakunnan on osoitettava asukkaalle sosiaali- ja terveyskeskus, joka on maakunnan alueella parhaiten asukkaalle saavutettavissa. Kyseinen lain kohta ja parhaiten saavutettavissa oleva sote-keskus on vaikeasti tulkittavissa yksiselitteisesti. Kyseinen lain kohta lisää maakunnan järjestäjätaholle työmäärää merkittävästi ja aiheuttaa potentiaalisesti tulkintaerimielisyyksiä.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

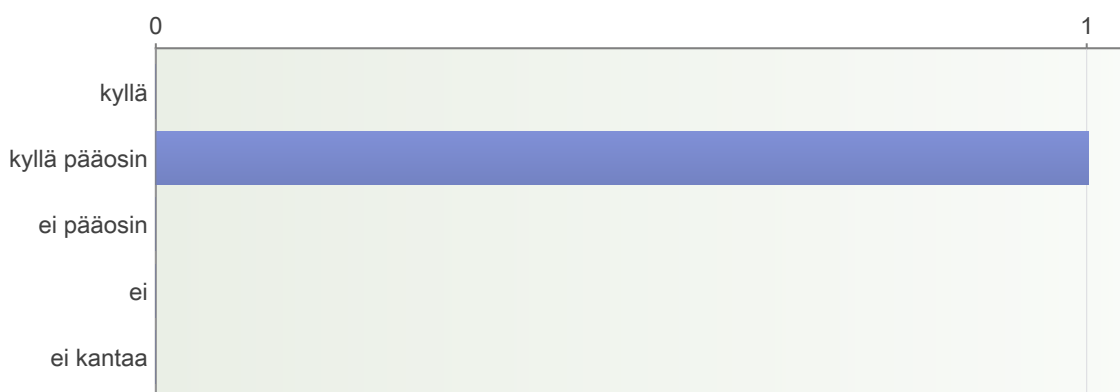
68. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan suun hoidon yksiköiden toiminnan aloittamisen ja ko. palveluita koskevan valinnanvapauden siirtäminen v. 2022 on tarkoituksenmukaista palveluiden järjestämis- ja tuottamisvastuun siirtämiseen liittyvän kokonaisuudistuksen hallittavuuden kannalta. Lain 89§ 1. momentin mukaan jos maakunnan asukas ei ole valinnut suunhoidon yksikköä ennen 1 päivää tammikuuta 2024, maakunnan on osoitettava asukkaalle suunhoidon yksikkö, joka on maakunnan alueella parhaiten asukkaan saavutettavissa. Parhaiten saavutettavissa olevan toimintayksikön määrittely tulee olemaan haastavaa, vrt vastaus kysymys 17b.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

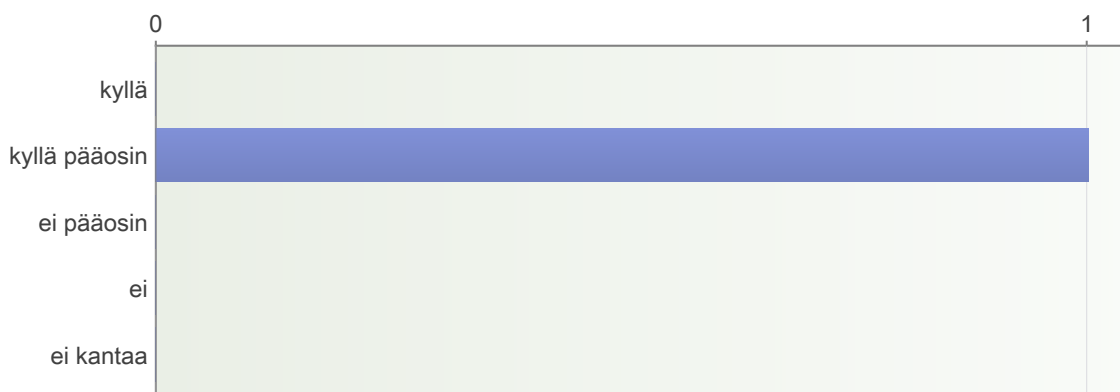
70. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yksityisten sote-palveluntuottajien toimintaedellytykset ovat pitkälti kiinni maakunnan lain puitteissa määrittelemistä valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden korvausperusteista ja korvaustasosta. Huolena on etenkin pienten sote-palveluiden toimintaedellytykset, mikäli suuret kansalliset ja kansainväliset yritykset ajavat voimakkaasti maakuntia keskitettyjen palveluiden suuntaan epäterveellä hintakilpailulla.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

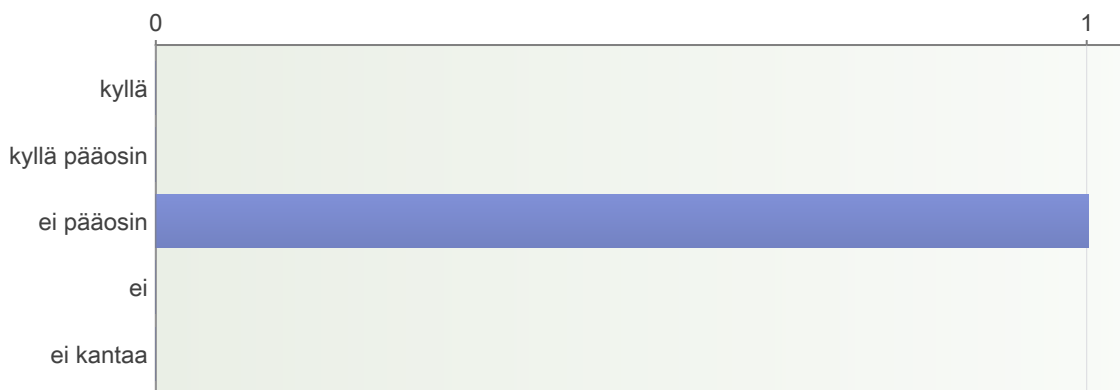
72. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskuksen palveluvalikoiman kaventaminen 18§ 1. momentin mukaisesti parantaa pk-yritysten mahdollisuuksia toimia palveluntuottajina aikaisempaan lakiesitykseen verrattuna. Lain 18§ 2. momentin mukainen sote-keskuksen palveluvalikoiman laajentaminen v.2022 vaikeuttaa pk-yritysten edellytyksiä toimia palveluntuottajina.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Keski-Pohjanmaalla on rakennettu sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erikoistason palvelut yhteen tiiviisti integroiva palveluorganisaatio (Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymä Soite). Lain 16§ mukainen suoran palveluiden organisointi osaksi maakuntakonsernia aiheuttaa muutostarpeita suhteessa nykyiseen organisaatorakenteeseen. Valinnanvapauden elementit (suoran valinnan palvelut, asiakassetelipalvelut ja henkilökohtaisella budjetilla tuotettavat palvelut) tulevat pienentämään julkisen palvelutuotannon osuutta. Vaarana on palveluiden keskittyminen maakuntakeskukseen ja vähentyminen muualla maakunnassa.
Erityisesti lain 24§ 1. momentin kohdat 8. ja 10. huolestuttavat. Tällä hetkellä nk. työnjako-asetuksen 7§ mukaisten lukumäärävaatimusten osalta kirurginen toiminta on monelta osin volyymeiltaan kriittisen matala uhaten kirurgian erikoisalaa ja päivystävän sairaalan osaamispääomaa ja päivystysvalmiutta sekä välillisesti myös synnytystoimintaa (vrt. päivystysasetuksen 18§).

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Lain 24§ 5. momentin mukaan asiakassetelin arvo on määriteltävä siten, että asiakkaalla on tosiasiallinen mahdollisuus valita sillä maakunnan hyväksymä palveluntuottaja. Asiakassetelin arvoa määriteltäessä on lisäksi otettava huomioon kustannukset, jotka aiheutuisivat maakunnan liike-laitokselle vastaavan palvelun tuottamisesta. Vastaavasti lain 30§ 3. momentin mukaan henkilökohtaisen budjetin suuruuden määrittämisessä on otettava huomioon eri palvelujen käyttö-tarve ja se, mitä palvelujen tuottaminen maakunnan liikelaitoksen tuottamana maksaisi.
Käytännössä liikelaitoksen oman palvelutuotannon kustannustaso vaikuttaa olennaisesti asiakassetelin arvon määräytymiseen sekä henkilökohtaisen budjetin suuruuteen. Liikelaitoksen olemassa oleva tilojen vuokrataso sekä työehtosopimukseen pohjautuvat henkilöstökustannukset nostavat oman tuotannon kustannuksia ja siten asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin arvoa luoden yksityisille toimijoille em. valinnanvapauden elementtien osalta suotuisat kilpailuolosuhteet (vrt. yksityisen sektorin kiinteistö- ja työehtosopimukseen pohjautuvat henkilöstökustannukset).

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Vastaajien määrä: 1

- 24§ mukaisten asiakassetelillä tuotettavien palveluiden käyttöönottoa pitäisi siirtää ja lain 85§ mukaisia siirtymäaikoja pitäisi vielä kasvattaa. 24§ 1. momentin kohdat 8. ja 10. pitäisi poistaa asiakassetelin piiristä. Lain 18§ 2. momentin mukaiset palvelut pitäisi jättää liikelaitoksen tuotantovastuulle ja velvoittaa liikelaitokset sosiaalipalveluiden tapaan jalkauttamaan em. palvelut sote-keskuksiin integraation turvaamiseksi.